ДЕШАРА КЕРДА ШУ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlихета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома,

Нохч-Гlалгlай АССР Лаккехьарча Советеи Министрий Советеи орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 1 сентябрь, 1973 шу. ● № 105 (5366). Мах 2 кеп.

ХЬАЛХАРА ГУРГАЛ

«Халкъа образование законодательства лардаш», «Юртарча юкъаробразователни школа балха хьалаш тоадарах», «Кагирхой ерригюкъарча юкъерча образованеча бовлар кхочушдараях юкъаробразователни школа дlаязбаргlайбаларах» дола партеи пранительстван соцамаш, КПСС Нохч-Гlалгlай обкома Х-ча пленума решенеш — уж документан да дlадоллу дешара керда шу къастта бекхтоккаме дераш. Партеи правительстван халкъа образоване дешашта хадданза йоихко еи хилар, КПСС XXIV съезда решенеи вахаре кхочушкъера вай мехка даим йоихко еш хиларе мадарра хьахьоьхан да уж документаш.

Хlанз хьатlаххьалчад кердача дешара шера хьалхара ди. Цуучьа доагllан да хаттlар: «Кийча йий республика школаш таханарча дено хьалхашка оттаду декхарш кхочушдара?».

Шубешна цунна жоп дала йий йолаш я вай республика дукхагlа йола школаш. Сийрда классаш, дешара кабинеташ, спорта залаш йола школаш керттерча дьакъе lалашъеь я дикача хьехархошца. Цар-кхеп вай кьона тlехье кlоарга знанеш йолаш, коммунистически кхетам болаш, кхьалъегам безаниа молларlа хlлонаш эшаг могардолашш.

Тахан денз вай республика 478 школе шоай дешар дlадоладеллерга. Цуучьа доагllан да хаттlар: «Кийча йий республика школаш таханарча дено хьалхашка оттаду декхарш кхочушдара?».

Шубешна цунна жоп дала йий йолаш я вай республика дукхагlа йола школаш. Сийрда классаш, дешара кабинеташ, спорта залаш йола школаш керттерча дьакъе lалашъеь я дикача хьехархошца. Цар-кхеп вай кьона тlехье кlоарга знанеш йолаш, коммунистически кхетам болаш, кхьалъегам безаниа молларlа хlлонаш эшаг могардолашш.

Тахан денз вай республика 478 школе шоай дешар дlадоладеллерга. Республика дукхага районашкара ухача хоамех дукхагlа йоьча школаша лергlга кийчо яьй дешара кердача шера. Школаш тоадяра докхха новкъостал дьаь г. Грозне, Гудермеса, Шелковской, Наурски, Надтеречни, Ножай-Юрта а кхьча а районашка. Цу боахамий кулгалхоша дика кхьахьийгад шоай долзонаш тlарча школаша ремонт яра, эшача кхы тlа я новешс. неш хьатlаяра, хlьта керда школаш хьалъяра. Дешархошта а, хьехархоша а докхха совгlат хиннад дешара шу цхьаькха новкъараш йоаша дlадоладе ьыттуя хилийтарах. Масала Наурски района школашка дукхагlа дола ремонтин балхаш боахамий чотах дьъл. Дешархоех 80 процент бараш бlайкача кхачиеша lалашбь хургба. Йишта дика новкъостаа дьъл цу боахамаша хьехархой коммунальни квартирашца lалашбара а.

Цхьабакъда, цхьайогча районашкара школашка отта суот дог гlоздоькхаш дан. Просвещение министерства хоамагlа пачхахьалхен капиталан ремонтеш хьалъеш йолча уж шера дискуссе атаде дlаяла ешаш хиннача цхьаттта школаш йийна яц г. Грозне хьалъьь цаг мара. Цуа совгlа ремонт яь вланза я хlанз а г. Грозне, республика цхьайогча районашкара школаш.

Коммунистически кхетамаш дlакхха да хиннача тайпара дегlаделлача Инлман техникан да ма дехкара кlоарга знанеш йола саг хьалъехьарах дукхагlа йоьча школаша лергlга кийчо яьй дешара керда шера. Школаш тоадяра докхха новкъостал дьаь г. Грозне, Гудермеса, Шелковской, Наурски, Надтеречни, Ножай-Юрта а кхьча а районашка. Цу боахамий кулгалхоша дика кхьахьийгад шоай долзонаш тlарча школаша ремонт яра, эшача кхы тlа я новешс. неш хьатlаяра, хlьта керда школаш хьалъяра. Дешархошта а, хьехархоша а докхха совгlат хиннад дешара шу цхьаькха новкъараш йоаша дlадоладе ьыттуя хилийтарах. Масала Наурски района школашка дукхагlа дола ремонтин балхаш боахамий чотах дьъл. Дешархоех 80 процент бараш бlайкача кхачиеша lалашбь хургба. Йишта дика новкъостаа дьъл цу боахамаша хьехархой коммунальни квартирашца lалашбара а.

Цхьабакъда, цхьайогча районашкара школашка отта суот дог гlоздоькхаш дан. Просвещение министерства хоамагlа пачхахьалхен капиталан ремонтеш хьалъеш йолча уж шера дискуссе атаде дlаяла ешаш хиннача цхьаттта школаш йийна яц г. Грозне хьалъьь цаг мара. Цуа совгlа ремонт яь вланза я хlанз а г. Грозне, республика цхьайогча районашкара школаш.

Коммунистически кхетамаш дlакхха да хиннача тайпара дегlаделлача Инлман техникан да ма дехкара кlоарга знанеш йола саг хьалъехьарах дукхагlа йоьча школаша лергlга кийчо яьй дешара керда шера. Эттара хьалха из ала доагlа уж шера дийша йистебаььнача институтий училищаш путевкаех школе баьккача специалистех. Урока кийчо яра йола ха бытови гlулакхаша хьехархоча йоьергlойаьаш, хlара урокагlа дегlаг1оз йолаш из гlоргlоаьн гlулакх мlашtlехььалькар керттерча деххарех цаl да.

Вай республике дукха я цу тайпара масалаш кхувла йиш йола моттигаш. Ер шу чакхдолаш республика тайп-тайпарча районашка хьаьдь дарцда 94 дезьла дархlа школаш коашка хьехархоша дакъа-хlа дош дола цlеноьш. Уьш да Гозетов-Юрта, Шьвьа, Экажкъоний-Юрта, Ножай-Юрта, кхычаьа.

Цхьабакъда ухх шера республика районашка балха вена 1,5 вазр гаргга хьехархо тlаьяда бизза кхоачам бап. Цудухьа юртий Советаша хьаьхье йоаьхо вай бахача нахагара арендагlа квартираш пайда.

«ДIАХО А ДЕШАРХОШТА НРАВСТВЕННИ, ЭСТЕТИЧЕСКИ, ПРАВОВИ, ТIЕМА . ПАТРИОТИЧЕСКИ, АТЕИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ ЛУЛГА ЭРГАДЬАККХА ТОАДЕРГДОЛА ГIУЛАКХАШ ДЕ. ДЕШАРХОЙ ФИЗИЧЕСКИ ДЕГIАЬАХАРА ХАДДАНЗА ЙОАКХО Е. ДIАХО А ШКОЛАЙ ДЕЗАЛЕЙ БУВЗАМАШ, ДЕЗАЛЕЙ ШКОЛАСИ МОРАЛЬНО ДIАДЕХАРАШ ЦАIАШ ХУЛГА ЧIОАГIДЕ» аминад кагирхой ерригюкъарча юкъерча образованеча: боахмира чахъдакккархаран юкъарча образоване школа дIахо а дегIаьоаанархи болча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцам тlа.

Цу соцам тlа белгалдаь деххарашца кхоачашдара мах баь варгвоаьлаш доаръIаме да школай дешара-материалын база чIоагIъяр, хьехархой вахара хьалаш тоадар. Кагирхой ерригюкъарча юкъерча образованеча бахара хьалаш lалашдара чIоагIа доаръIаме да ший балха хьакъьехара хьехархочун бекхтоккаш дайбар а. Ший йоагlа, балха хьакъьехара хьехархочун бекхтоккаш дайбар а. Ший йоагlа, знаненнга, идейно-политически кхетамца дешарошта хьокхам телаш хила веза хlара хьехархо.

Шкодана, долче хьехархочоа а, хьалхашка латта деххар кхоачашдара хьакъьехара деххараш дlашара чIоагIача доаръIаме хиннай хьехархой августовски советаний. Тlехььарча шеранка шкоайта кларlгlдийна донский толаман дийна ца Iеш, хьехархоша дийнад хьалхашка латтача дехкарех а, белгалдаьдь уж кхоачашдара хьехархой, шоаех тийна болча кагирхоех Дьъхен тешшаме тlехье хьалххеча.

Грознерча университета студенташа Хаиагульгов Ахьмадханен Салаватов Анатолен ух шера ер-рига шоай каникулаш бердашта хьехаш, шера хетам ауш дlайьхьар Сунжерча «Космонавт» яхача пионерске лагере.

Укхаза хиннача юкъа докхха хьоаннал хотталлар ду гlалгlаучун гlумкеуьн юкъе. Хlанз цар дешар а доладеннад. Дьъкъала хилба цар Инлман ишкь.

М. ЗАНГИЕВ.

Автора сурта тlа: (аьрдехьара аьттеха) Грознерча университета 4-ча курса студенташ Хаиагульгов Ахьмадхан, Салаватов Анатолий. .

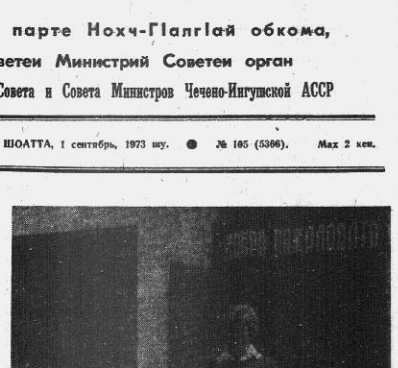

Кердача вахаре гlа боаьх тахан вай къонача тlехьено.

А. АЛИЕВА сурт.

ГРАФИКАЛ ХЬАЛХА

Iйбслагlча пятилетка хьоалагlча шера тlаийна социалистически дехкараш тlехьххоачашдеп я 11. Анисимова цlерагlча Грозненски механдьатта чакхдоахача завода коллективн. Механдьатта продукцин прахецареп цунна реализаци яреп барх! бетта план 27 августа хьоачашъеьй цо. Сентябрь бетта чотах вр

ПХЕЗЛАГІА ХЕРЖАЧА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПХЕЛАГІА СЕССИ

БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА ЕРРИГАЧА ТОРОНЕХ

(Яистеделар. Долалур 1-ча, оагІо тІа).

ча пятилетке республике дика зверьенчий бьега предприятей сеть. Цо торо хилийтар бытовой гІулакхаш дела цкин цера 23,6 процент дегІаделаделе. Хьаьта а цкьайолча юртацка, коллонацка, соахозашка ян комплексин прием-ша пункташ. Хаина а кьоастьашы пата предприятеи говзача болх-лочІа Малашьара проблема, кьаьста юртацка.

Республика Министрий Советь, моттитерча Советий исполкомаша тІоаІга терхам а табосаийт пра-сенценес, ушкилено лорарера, культура, социальни Іалашоно учреждеинета. Цкьаьлоа болх болб халкъа образованин дегІайоалара. Шин шера хьаьльей 18 школа.

Республике я профтехобразованера 29 дешара заведени. Шин цтера ах шераш цига кийчьаьв 80 профессии говзали болх 22560 квалификацинона болхло.

Хоюш махкларан, уж шера бІаьсти хилар КПСС оборона Х пленум. Пленуме а цун сошан тІа а белгалдалькхар Министрий Совето, министерстваша, управленческа, кІаьгатчкоп дегІаделаш, тигерча Советаша боахама, культурана доал дечь а, тІаьхьа ишта-та кхаььеграмота коммунистически воспитать дуча а пІемхаштта ГІалаттар дувлийтарга.

Республика Министрий Совето йийца а йийца «Знание» экономика, культура дегІайоаІгІачча ГІалашоно, " кадрашца бу болх тоабара, лаьтта а дина культех а дика законодательство кхочушдарга доаттабу тІаьхьовам чІоагІабара, социалистически тІехьалхье лечкъаерашца а дер дайна леларашца а кхьосам лоаттабара тІаерзаяь. Ишта уж хІана кхоачашъеш я.

Ший кхъмаьл чакхдоалаш доклади кийлар, областной партийни организацие тІехьажа Республика Министрий Совето, моттигера Советаша йоаху йозеча хана а тІагІеерта эрабоаханаш толерга цоюй балха стиаш метод-дашш Нохч-ГІалгІай АССР экономически, социальпо - культурин дегІайоаханаш тІеэцаделерга болллой, колхозхой, ГІулакхерча чакха хьинара творчески инициативен.

Пренешка эггара хьалха кхъмаьл дир кхьаьгагамах депутатерга Гудермеекеи городской Совета исполкома председателя депутата **У. А. Исмаилова.**

Хьинарча сессе, вьлар, цо мессе а оагІорхьалара тоха Республика Министрий Совето отчетна кІеза бу, болх. Цо торо худдйтарга Нохч-ГІалгІайче экономически, социально - культурин дегІайоалаяра. Министрий Совета балха кхье пайду гІалатану ІІадахара новкъосташ ле.

Цуи тІехьагІа депутата дийлар горосовета, кхъаьгатамах депутатий юртайн поселковин Советий, промышленни предприятей, колхозийн сёвхозийн балхах. Промышленни продукцеи реализацина ира воркІ бетта план 115 процент кхоачашъяьй районе. Якье баьнараштта юкье хьалха йоагІа локомотивно депо, Гудермее шта, медицинскин инструменташ конструкцин заводий коллективаш.

Городе а районе а кІезнота дац къоастьа тІаьхьа доал дешош. Царех дуккхагІдараш республика Министрий Совето новкъосташ ца дой къоастьагрдоалш дан. Кхъьста чІоагІа тоона дагадоалаеш да, доахар депутата, Гудермее хиша ГІалашъера ГІулакх. Городе кхъьлбехьерча оагІерхьара хуй диллаеч хьа хилар тоаеш Іаьжча хиъ доаттабу кхерча йиъ артезианскаи ГІуа вІашагІ а тохаш хиЙ дуккхагІа хиндйтен дьина 1971 шера кийчьаьлар проектно - сметни документаш. Цу хана оттаальар из доарХьамера объект хьалье ахча хьожаждеп из пина юкъеъкъаерен дош. Бакъда дерриг эпар 60—70 эзар сом мара доаладе а хІанзаална цунах хьаьлье хІама дац.

Цуга тІехьагІа кхъмаьл дир Къьлбасеевн-Кавказски парчьаьстакеп мехкаьлатта промышленнога Іадма - тохкамен проектни институтен директора депутата **Н. Ш. Халилбекова.**

Вай республикерча промышленни производстваша боарам дІадахара 2,5 шера пятилетка планна за-данеи доллар дина кІыдолча пІрчаи ГІулакхашца. Хьаьжа ГІалгІайн къовсам ЧІоагІбелга. Бакъда ХІанз а республика цкъаьлочча кулгалоцца пленуме соцІамаз да-ларадора. Цига республика министерстве дукккача хана тІекъана кІад лаьца делаеьна наггахь ШІелоц де пенгара юкъара дагатта ДІадекъьш хиина Аргунски технически инвентаризае бюро начальник Устарханов.

Трибуна тІа Назрановски трикотажни фабрика заьрочІица депутат **М. Э. Костоева.**

Назрановски районе кхььсетамхошца, вьлар цо, шерра социалистически яхь йоаргаваиш пятилетка кхоалаеча, хоалаЙбека шерра цоай социалистически дехьаралоа цо промышленности коа-лочІа доаьхой предприятей балхала. 30 предприятех дерхІпе продукцеи реализаци ира плап кхоачашъеш, 2121 эзар сома продукци арагІдаеш. ТІехьовсаш я «Аладуки яз минеральни хин завод, Гудермеески кирпишний завод. Промышленности кампаталонь «Гранат» предприятеи тІехьалнсар хуй организаторски балха боярам кхоачамбоашан хьлар, Министерстваи недостаткаи кулгалоча кьаьрда вистхилам ца хилар, ишта ишта тІаьнйца решенеш кхоачашъяра республика Министрий Советаллера ТІехьовжам кІезнота хилар дІаьхьа болли.

Ше къамаьл дешар КПСС ЦІкомитен районна хьалхарча секретара депутата **А. Ч. Осмаева** терхам тІабаХитйар коммунальни бохкнем, балхана йоаІ бытовой гІулакх дечен предприятей балха. Бакъдараша, вьлар цо, тешаду республика коммунальни бохкъмен балхана хиза бытовой гІулакх дарен министерстваша гІулакхаш гертара эсала лелаш хилара.

1972 шера юртацка вакана цкъаьл сага даьлча Гудермее шта кхъьста управленне начальника нов. Хаитта, транспортни управленне начальника нов. Алещенко, гаразон бокъона управленне начальника нов. Зязина, гІишло ер управленне начальника нов. Чудакова, вьлар депутата, ВЦІиспан долла порядок е еза шовзи долл дела водоснабжина, водоотведина болх хьабоха беза балха тІехь формализм лелерашкара, бахача ницка хьаиташ кхоачашдора доккхо ешдоаладора.

ДІахо ю критика йир шовш тІаийца решенеш кхоачашъяра республика Лакхехьарча Совета Президиумон Министрица, Исполкоман кхоачамбоашан бека балха а.

Депутата, вьлар, пяртс Нохч-ГІалгІай обокома Х-ча пленумо парт1йни, советски, боаханий, административни органий - профсоюзкара йІадийкъа йІаьш озабе-замаш а деш та дахара, вай республике йолаеш долларе дина кІыдолча пІрчаи ГІулакхашца. Хьаьжа ГІалгІайн къовсам ЧІоагІбелга. Бакъда ХІанз а республика цкъаьлочча кулгалоцца пленуме соцІамаз да-ларадора. ГІишло ер пенгара юкъара дагатта ДІадекъьш хиина Аргунски технически инвентаризае бюро начальник Устарханов.

Трибуна тІа Назрановски трикотажни фабрика заьрочІица депутат **М. Э. Костоева.**

Назрановски районе кхььсетамхошца, вьлар цо, шерра социалистически яхь йоаргаваиш пятилетка кхоалаеча, хоалаЙбека шерра цоай социалистически дехьаралоа цо промышленности коа-лочІа доаьхой предприятей балхала. 30 предприятех дерхІпе продукцеи реализаци ира плап кхоачашъеш, 2121 эзар сома продукци арагІдаеш. ТІехьовсаш я «Аладуки яз минеральни хин завод, Гудермеески кирпишний завод. Промышленности кампаталонь «Гранат» предприятеи тІехьалнсар хуй организаторски балха боярам кхоачамбоашан хьлар, Министерстваи недостаткаи кулгалоча кьаьрда вистхилам ца хилар, ишта ишта тІаьнйца решенеш кхоачашъяра республика Министрий Советаллера ТІехьовжам кІезнота хилар дІаьхьа болли.

Ше къамаьл дешар КПСС ЦІкомитен районна хьалхарча секретара депутата **А. Ч. Осмаева** терхам тІабаХитйар коммунальни бохкнем, балхана йоаІ бытовой гІулакх дечен предприятей балха. Бакъдараша, вьлар цо, тешаду республика коммунальни бохкъмен балхана хиза бытовой гІулакх дарен

саг гаргга нах бе, царех 1200 кхалсаг я. Бакъда хІанз а лорий пункт ца тхо долча, дукхаха из дош республике унаиллено лорайа-на министерстваша кхоачашъеш ца уттадь долларе. ЧоагІа ю дел районе баиеш хьалъера гІулакхаш. Яхлаіїа цу долладенаха Нагсар Керте баиеш хьалье болаль.

КПСС Советски районна хьалхарчи секретара депутата **А. А. Абдулаева** КПСС XXIV-ча съезда решенеш оттадеш гаргга гІалама хьалаш тоадар, ГІалама ресурсаех дикагІа пайда ца эцар дукха ГІалам лорадарех из хувдареи Іилман лардаш кийчьарах дола деккаш. Сосаца шу чакхдоалаш СССР Лакхехьарча Советь тІишна «Адам лорадела дІахо тоадараи Іалама рузекех рационально пайда эцарап дерзарех» яха Іаьрхіа Закон.

Цу лоарХІамерча документашка хьежжа Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета масса хана болх беш долча Іалам лорадарга комисе-це Гроэненски горсовета комиссеи Горюнковски Іалам лорадара общества республикански Совета президиумаеи цхьана лоарХІам боллаш болх баьб. Уж шера январь бутт йолчу цхьаьна-ваьлар заседане дийцар ГІишлон материалий производственни объединенеи карьероуправлеи балхаш «Ингушски», «Аднахурски» совхозаш, «Кавказ» колхоз хьайбой продукци начальникалкера йохкара плап тІехьакхочушъеш хьаЙоаІга. Кхоачашъяьй ца бода плап дохкара плап.

Юртбоханан хьакъегамхоша балхаш цу хьайбой ферман Іа Іалама кийчьеш, доаьхара запасаи еш, хьайбой леларерий кхаа-дарца тІоаІгІеш. ГІуйран кхаккарчу балхий ерригача комплексан план кхоачашъяр Іалашдара агротехнически мероприятеш чаххбоахаш я.

Малгобеке а районе а йохкина жилищно - коммунальни хуьзтурно - бытовой ГІишлон хьалъеилат. Тха районе хьакъегамхой дог ГІоролвикгаи кІама ду из. Дале а тхона нийса хетаи ГІишлон организашеена бахьан дэапаш балхаш тІехьакхаяр пусковой объекташ эксплуаташе дІаелара хаиаш тІехьажа.

Ла йиш йоаІаш воча хьада тІа да тха районе накъаш. Царех дукхагІараш сихха капиталнаи ремонт е еаш да. Накъаш дахьа-ран, ремонт яран, уж хозяметтаотдаран хьакъеш йола средствааш йолаш тоаІш яц, хІинта хьакъоаш магаш лаьтта лелларера культура лакхе, лаьттан гІулакх даре мероприятеш комплекс дакъа лакха йоаІаш чакхъяьккха. Тоъаш иш машинаш хортбохкама инженертехника «Сельхозтехника» объединенеи доагІаш дина новкъосташ ган.

Тха районе цкъалона балхаш дика культурно-бытовой ГІишлон хьалъера, хортан тоаяра, хозъяра, халкъа обрашъяьнча, инвалидеи культура дегІаккхуьяра. Цкъа-бакъда цІенкашта хкоачамбоаран а да. Районе йолаш йолча 48 школах хиина шера ях типовон здание, хІаьта хкоалагІар ух лешошка мара ер эксплуаташе хьаэнергІолаш йц. Юхейнса школаш хьокІа а, кийчьаьлча помещеница-ка е. ХІанз, юкъера юкъара образованеча доалар чакхдаккха аьнна ца декхар оттаальча хана дукхахча школашца доцаца керта ерригеснаи форма юкъеъкъаьв йиш йоаІача факта хьалъакхеча аттаІ тхо.

Министрий Советан пенсешена министерстваи хьакъакина интернаташ чухуйгІоча массеех йоккха школаи хьальярах дукхахха деаш-ши уттададь оаха, цхьабаьккъа Моцозаина уж вахаре чакхдаккха да.

Йийлагіча пятилетка кхоалаеча, хоалаЙбеке цоа цу КПСС XXIV съезда решенеш оттадеш, декхарваш кхоачашдар, берригача сове-ски наха санна, цІенкаштта экзамен а хиина ДІаттар Малгобекски район хьакъегамхошца, вьлар кхъмаьл деи Малгобекски культурегамхой депутатий городской Совета исполкомо председателе **К. Т. Яндиева.** Тхо «Іоагіча дог тийна ла ту экзаменех лоарХІамерча школах. Промышленни продукцеи реализаци ира плап ер шу ДІабоаладечча гІоне 192,2 процент кхоачашъяй, планаи совгІа 710 эзар сома мокъа продукцеи реализаци яй. «Ингушски», «Аднахурски» колхоз хьайбой продукци начальникалкера йохкара плап тІехьакхочушъеш хьаЙоаІга. Кхоачашъяй ца бода плап дохкара плап.

Юртбоханан хьакъегамхоша балхаш цу хьайбой ферман Іа Іалама кийчьеш, доаьхара запасаи еш, хьайбой леларерий кхаа-дарца тІоаІгІеш. ГІуйран кхаккарчу балхий ерригача комплексан план кхоачашъяр Іалашдара агротехнически мероприятеш чаххбоахаш я.

Малгобеке а районе а йохкина жилищно - коммунальни хуьзтурно - бытовой ГІишлон хьалъеилат. Тха районе хьакъегамхой дог ГІоролвикгаи кІама ду из. Дале а тхона нийса хетаи ГІишлон организашеена бахьан дэапаш балхаш тІехьакхаяр пусковой объекташ эксплуаташе дІаелара хаиаш тІехьажа.

Ла йиш йоаІаш воча хьада тІа да тха районе накъаш. Царех дукхагІараш сихха капиталнаи ремонт е еаш да. Накъаш дахьа-ран, ремонт яран, уж хозяметтаотдаран хьакъеш йола средствааш йолаш тоаІш яц, хІинта хьакъоаш магаш лаьтта лелларера культура лакхе, лаьттан гІулакх даре мероприятеш комплекс дакъа лакха йоаІаш чакхъяьккха. Тоъаш иш машинаш хортбохкама инженертехника «Сельхозтехника» объединенеи доагІаш дина новкъосташ ган.

Грозненски районе «Советская Россия» колхоза председателе депутата **Ш. А. Абдусалямова** кхъмаьл деи критика йир хортбохкама продукташ йоххара ГІулакх ваШтІеъкъоаххача йийлеш долу ч кхоачамбоаранаш. Колхозхоша дукха ух къаьсттина хьакъоаш-кхуллар дешех, йоах по. Хьаьта белгалдаделеш йисса кхоачашъяь. Республи-

«Депутата денош» ерригача 13-ча юртацка Советаша. Из Іомадеи да райисполкомера советски активна семинарашка.

Бакъда депутатски тІаьхьожам цкъаьза телхабу. Масала, «Скотопром» треста «Сепийн» кІаьга совхоза приемни пункта завседующа Мутушева толхаяь лаьттах пайда эцарех дола законодательство, Верховни комсой совпоа да даьлеий участок да а аьда, цига харбаеш ДІайира. Исполкомо председатель Э. Б. Гайсина корта а этт стопгаш Совета депутатий группас Мутушеерга хІаьйлар объяснени, фунагІа дас а ца яла ГІийтар из. ТІаккха исполкомо ГІийлар лаьттан участок совхозаша кхоачашъяра йола хьакъоаш эргІоаца йоаІаш деанен.

Районин юртен Советий сессенна шоай хьанаша бека арабогла белаш ер кхоачаш, доаьжаша колхозийн сёвхозийн цкъаьна болха кулгалхоша да иа хайтан, цига бахьара хилаша эргІоана транспорт па оттаеи мотгтиан инфлеч тхаьнга хІама а. Уж тайна хІамаш дергдоаьаш ГІулакхаш ГІайнад оаха.

Анализо хьаьхьох закон арадьалаеча тІехьагІа депутаташа сессеи массарера комиссейн балха юкъе хьинарга дакъа доаладу хІар. Уж шера хьалхарча ех шера массагарча комиссеша дуцца кийчьеш 131 доаг, 47 сессеи деи, 60 сессеша дешаи дуцаш 116 доттага дакъа лаьцар. Из 1972 шера хиначуьу дукхха а дукхагІа да.

Къьхьегамхой депутатий Ведана районин Совета исполкома председателе **П. Д. Алтаевас** эьлар:

— Хоюй мадарра, вай пачча-хьалхен политически лаир ду къьхьегамхой депутатий Советаш. Из Іомадеи да райисполкомера советски активна семинаранца.

Бакъда депутатски тІаьхьожам цкъаьза телхабу. Масала, «Скотопром» треста «Сепийн» кІаьга совхоза приемни пункта завседующа Мутушева толхаяь лаьттах пайда эцарех дола законодательство, Верховни комсой совпоа да даьлеий участок да а аьда, цига харбаеш ДІайира. Исполкомо председатель Э. Б. Гайсина корта а этт стопгаш Совета депутатий группас Мутушеерга хІаьйлар объяснени, фунагІа дас а ца яла ГІийтар из. ТІаккха исполкомо ГІийлар лаьттан участок совхозаша кхоачашъяра йола ахча-ша йиъ пІрчаи ерригача ГІулакхаш ГІайнад оаха.

Анализо хьаьхьох закон арадьалаеча тІехьагІа депутаташа сессеи массарера комиссеша дуцца кийчьеш 131 доаг, 47 сессеи деи, 60 сессеша дешаи дуцаш 116 доттага дакъа лаьцар. Из 1972 шера хиначуьу дукхха а дукхагІа да.

Къьхьегамхой депутатий Ведана районин Совета исполкома председателе **П. Д. Алтаевас** эьлар:

— Хоюй мадарра, вай пачча-

Грозненски электромеханический завода электроконструкцеи цеха кхоачашъеш товарни продукци арахецара ворхІ бетта плап 101,9 процент кхоачашъяьй.

Уж сурт тІаьхьа дакъа лоацаш ва слесарь-сборщик Ткаченко Владимир Васильевич. Дисциплина хиларца, шийна тІаьдилла молларга гІулакх дина кхоачашъеш, ткъа хьалха дакъа Іямера, общественни, вахаре хьашаре дакъа лоацаш хиларца сий даьккхаеш по ший коллектина. Цо хьалхарчу йиъ ДІадоаьдий ший семени норман 135—140 процент цо кхоачаш ца ен. Из ва цеха профгрупор. Уж хоадамеча цера задаиа 7 ноябрь хьатІаьхьа кхоачашъеш дика ва слесарь-сборщик Ткаченко Владимир.

Шоай цеха а завода а сий лакха доаттаг гІертаи дерригача ниа ДІадуьш кхььстачарех ва слесарь-сборщик Мукуна Иван, электросварщик Литвиненко Николай Савельевич, кхьбараш.

СУРТА ТІА: теха дикагІоона слесарь-сборщик Ткаченко Владимир сихха кхоачашъеш дика ва сборщадараш.

И. ГУНИЕВА сурт.

«СЕРДАЛО»

Ц-ГІа оагІ. 1 сентябрь, 1973 шу.

ДАЬХЕН РУЗКЪА ДЕБАДЕРАШ

ДЕЗАЧА ДЕННА НАКЪАБОАГІАШ

Мехкдаьттан газойн промышленность болхлой Ерригсоюзни ди — «Ларжка дошуьв» газ йоахача маьха дохкха кхаьхьегама шеЙ да.

Тахан мехкдаьттера промышленность — сеана накъостге дохкхаІа дола дакъа да, - вай мехка халхъа йоахам сихгаІа дегІабобабара дохкха новкъостал даьд цо.

Вай мехка мехкдаьтта промышленность дегІабоалаера чІоагІа йоахо ю партен правительствоан. Шерагара шерага шиз болашгаІа хул советски мехкдаьттан газойн индустри. Хіанз хіара шера ларжхача вай мехка дегІауха мехкдаьтта дуьйцу тІа этгара дукхагІа да. Сихача техниашка дегІаух газойн промышленность. Ужк тІехъаьрча 15 шера хьайоаккхаш йоахо газ 20-зза дукхагІа хиннад.

Вай мехкарча халача климатически хьалаш долча моттигашкара лаьттан ганзан хіанз е тІехьа тахіара я. Уж моттигаш тахкара хьинари низи кхо иа беш кхаьхьегаш ба советски геологаш, бурув деттарашца, гІишлошкой.

Советски Іаьдал эттачул тІехьагІа вай мехка хьа а йІаьлл болх бе йоалаийтаІа мехкаьтта доаха бІаьш моттигаш, къаьстта укх тІехъьаьрча шерашка уж хьайийлад Белоруссе, Удмуртен Кюнин АССР, Украине, Прибалтике, Кавказе, Казахстане, Сибаретта, Средни Азе, кхыча районашка.

Хьинаре кхаьхьег мехкдаьтта промышленносто болхлоиа 1973 шера а. Вай Дахьен мехдаьттахой доккхал де йинн йолаш бе дахьача- кхаьхьегама толамех. Хіара дийнахь буси вай мехка доаккх хіоп цхьа миллион тонн «Ларжка дошув».

Мехкдаьтта промышленность дегІабоалаера докхха дакъа йоаш Нохч-ГІалгІай АССР мехкдаьттахоша. ТІехкІоврача скважинашкара «Ларжка дошув» даккха доладар бахьан долаш торо хиннад вай республике хьадоаккхаш дола мехкдаьтта дукхагІа хилнйта.

Мехкдаьттан газойн промышленноста болхлой Ерригсоюзни йсзача деанна дикагІ кхаьхьегама толамашца накъабойаІа «Грозмефть» объединене коллектив. Цо бархІ беттА планал совгІа яьккхай 42 миллион кубически метр газ, тІехкхачашкахьа продукцина реализаЙн ярх бархІ беттА план.

Этгара дикагІа кхаьхьегама толамаш дахьад «Горскнефть» «Сунжанефть», «Октябрьнефть» мехкдаьттан газн йоахача управленеи коллективнашна. Иштта дика кхаьхьегама толамаш дахьад «Грозмефтегаз» мехкдаьттан газн йоахача управление, Горячеводски Карабулакски бурув тохара балхй управленне бурув деттарий коллективаша.

Хіанз шерра социалистически яхь йоаржаяь хьинаре кхаьхьегаш ди — «Ларжка дошуьв» газн йоахача маьха дохкха кхаьхьегама шеЙ да.

Тахан мехкдаьттера промышленность — сеана накъостге дохкхаІа дола дакъа да, - вай мехка халхъа йоахам сихгаІа дегІабобабара дохкха новкъостал даьд цо.

Вай мехка мехкдаьтта промышленность дегІабоалаера чІоагІа йоалхо ю партен правительствоан. Шерагара шерага шиз болашгаІа хул советски мехкдаьттан газойн индустри. Хіанз хіара шера ларжхача вай мехка дегІауха мехкдаьтта дуьйцу тІа этгара дукхагІа да. Сихача техниашка дегІаух газойн промышленность. Ужк тІехъаьрча 15 шера хьайоаккхаш йоахо газ 20-зза дукхагІа хиннад.

Вай мехкарча халача климатически хьалаш долча моттигашкара лаьттан ганзан хіанз е тІехьа тахіара я. Уж моттигаш тахкара хьинари низи кхо иа беш кхаьхьегаш ба советски геологаш, бурув деттарашца, гІишлошкой.

Советски Іаьдал эттачул тІехьагІа вай мехка хьа а йІаьлл болх бе йоалаийтаІа мехкаьтта доаха бІаьш моттигаш, къаьстта укх тІехъьаьрча шерашка уж хьайийлад Белоруссе, Удмуртен Кюнин АССР, Украине, Прибалтике, Кавказе, Казахстане, Сибаретта, Средни Азе, кхыча районашка.

Хьинаре кхаьхьег мехкдаьтта промышленноста болхлоиа 1973 шера а. Вай Дахьен мехдаьттахой доккхал де йинн йолаш бе дахьача- кхаьхьегама толамех. Хіара дийнахь буси вай мехка доаккх хіоп цхьа миллион тонн «Ларжка дошув».

Мехкдаьтта промышленность дегІабоалаера докхха дакъа йоаш Нохч-ГІалгІай АССР мехкдаьттахоша. ТІехкІоврача скважинашкара «Ларжка дошув» даккха доладар бахьан долаш торо хиннад вай республике хьадоаккхаш дола мехкдаьтта дукхагІа хилнйта.

Мехкдаьттан газойн промышленноста болхлой Ерригсоюзни йсзача деанна дикагІ кхаьхьегама толамашца накъабойаІа «Грозмефть» объединене коллектив. Цо бархІ беттА планал совгІа яьккхай 42 миллион кубически метр газ, тІехкхачашкахьа продукцина реализаЙн ярх бархІ беттА план.

Этгара дикагІа кхаьхьегама толамаш дахьад «Горскнефть» «Сунжанефть», «Октябрьнефть» мехкдаьттан газн йоахача управленеи коллективнашна. Иштта дика кхаьхьегама толамаш дахьад «Грозмефтегаз» мехкдаьттан газн йоахача управление, Горячеводски Карабулакски бурув тохара балхй управление бурув деттарий коллективаша.

Ййсаг1ча пятилетка хьоалаг1ча, хозадмбеча шера вай республикерча бурув тохара балхий управленешта юкъе хьаьха латтачарех я Горячеводски бурув тохара балхий управление коллектив. Цхьаккха бутт дІабахийтад цо пачхьалкхен плани тІаийца социалистически деккхаран толамца кхоачаш па ден. ДІабахара тарха бетта 18500 метр совгІа бурув тохар управленне бурув деттарама. Из хул планагІа лаьрхіа хиннаиу дукхагІа. Ер шу долалелча денз бурув тоха бисте а йьккха эксплуатаце дІаенна йсо скважина, царех шиъ йоккха ле дебит йолаш я. ДІадахара шерашка Йсгребгинии яхача моттиге мехкдаьтта доалл аьча иа тешаш хинаб дукха мехдаьттахой. Из дош кхоастадир бурув а теха № 100 йоха скважина яьккхача тІехьагІа. Цига йоккха мехкдаьтта кІеж техар. Цул тІехьагІа мехдаьтта кІеж а тохаш кхы а ши скважина яьйхар бурув деттараша.

Уж толамаш доахача итташ бригадаш я хьинар кхо иа деш кхаьхьегаш. Царна юкъе хьаьха латтачарех я бурув дІтта мастер Маньким Василий Ивинович керте лаТта бригада. Цо яйс бетта планал совгІа хіанзалеха техад 750 метр гаргта бурув. Хіаьта пачхьалкхенна бригадерча бурув деттараша баь найда 205 зэр гаргта сом да. Шоай вовкхосташа хьоаха телаш хьинаре кхаьхьегаш ба бригада лабаранча Сурхоева Роза, бурув деттарий гІонча Саламов Хьусен, Асхабов Яхьъя, сменни мастер Корниенко Павел, кхыбараш.

СУРТА ТІА: (хьалхарча муттаре) бурувой начальник В. Маньким, лабарантка Р. Сурхоева, бурув деттачун гІонча Хь. Саламов, (шолгІачу муттаре) бурув деттачун гІонча Я. Асхабов, сменни мастер П. Корниенко.

И. ПЛИЕВА сурт.

КЕРДА НАЬКЪАШ ЛЕХ

«Сунжанефть» мехкдаьтта доахараш дика накъабоаеІа шоай цІенна. Ерригача производственни объекташа шерра яьржаж пачхьалкхен план толаме кхоачашкара тІехьара социалистически яхь.

Продукцина реализаци яра бархІ бетта план 102 процент кхоачашъяьй хьотте а: Хіаьта планолсовгІа реализаци яьй 166 зэар сома товарни продукцеи. Планал совгІа долаьлла «Ларжка дошув» 2 зэар тоннал совгІа да, «снгаЛбессара доагор» — 5 миллион кубически метрал тІех. Цунна цхьа иа кхоьЙ ворхІ бІаь зэар кило-ваттал тІех электроэнерги.

Уж толамаш дахьа вІаштІехьдаьйнад тха предприяте ерригача производственни эксплуатацина болх пийса вІаштІехьбаьккха хилар бахьан долаш.

Доккхий производственни хозхаамаш дальад скважинашта капитальни ремонт еча цеха коллективо. Цо тхьаь итт гаргтача скважина капитальни ремонт яьй, пар чура хіанзаьс а дальккад 60 зэар тонн гаргта «Ларжка дошув», шера болча планагІа 66 зэар тонн мара йоацача. Уж толамаш дака кхилара керттера бахьан да цу цехе кхаьхьегаш цоай болх я декпар а дина доваш бола бу-рув деттараш В. В. Кипятков, А. П. Компанистов хилар.

Ремонтьерел тІехьабусаш, бац РИТС-а районни инженерно-технологически служба болхлой я.

Пятилетка хозадмбу шу доладелча денз оаха бокхка тІехьар тІабохийт керда тороиаш хьалахара дешашта. Цу балха тІевгзаяь я ерриг служби, экономически анализа общественни бюро, НОТ творчески группаш.

Производства керттера фондех пайда ишта эц а хьожаш яьча анализагІа тучаьлар. 3 миллион сомад тІех мах бола фондаш. Уж тха предприятена дІаоо хьабе пайда а боацаш, кхыча предприятешта накъаргйолаш яр. Цу-духьа парех цІьа дакъа кхыча предприятешта дІаелар, цІьаяраш тІера дІаяьхар.

Уж мероприятеш чакхъяхар бахьан долаш, амортизационни отчисленена а уж лолаеш а дІаГордолча 56,2 зэар сом ахча чуСецар.

Анализ йир объекташа болхлой дІа-хьа миита найсбилб хьоаш. Цига гучадалар производственно - производственни персонале 26 саг совлеиагІа хилар. Из кхоачамбошар / истардиккар бахьан долаш вІаштІехьдалар кхаьхьегама оисарде дикка дакхъяр-ял совгІа аЛане фондадера 19 зэар сом ахча кходе а.

ХІара квартале белгалъо электроэнерги кхоара чакхъяха еэа мероприяташ. Уж кхоачашкар бахьан долаш коллективе вІаштІехьдалар тІехь а доал электроэнергена дикий кхомбе. Къьстта дика пайда да боал синхронни электродвигателий, статистически конденсаторий батареех пайда эиарах, потребителий питание схёмаш хувцара чотах мощностий -коэффициент лакхъяра чакхйоахача мероприятеех.

Йокхий тороиаш йоал керда техиики дикагІйола технологни баьха юкъейоалаяра. Теплообменшкий шодилгаш чурча айха-ча карбонаташ отложеншта дуъьала натро триполифосфат тохар бахьан долаш цар йоккхаш йола ха кхоза дІаьхье торо хул.

Цхьан скважинерча шин тІоапа йсалст-къьяста эксплуатаци яр бахьан долаш хьадоаккхаш дола мехкдаьтта 683 тонн содІаьлар.

ЧІоагІа терко ю хаза забойна уллура зона тоьара чакхйоахача мероприятеЙ а. Салино-кислотин обработка ярх тохьа дакъяха мехкдаьтта 2,8 эзар тонн хилар.

Даим Іанарча цІенъю скважинагара пьье групповой установкашка кхачкаьла йола насосно-компрессорни мехдаьтта проводен турбаш.

Эксплуатационни скважинашта, кхыча производственни объекташа хьаьхьестадаь хиина дукхагІа топ колоозашка юхаучуа хана ийесийн, шьарзийн, аха а культуран дІае а мара ца еэаш юкъе-меттаоттадийн худ. Духьхьа уж йхьан шера ишттА тоадаь, юхьметтаоттадь 475 гергар лаьтта дІаденнад боахамашка. ХІаьта укх тІехьарча йхаь шера — 744,1 гектар.

Производства торонаш гучалъяра, цун балха экономически эффективноста анализ яра деша кІеЙта юкъейоалаяра. Теплообменшкий шодилгаш чурча айха-ча карбонаташ отложеншта дуъьала натро триполифосфат тохар бахьан долаш цар йоккхаш йола ха кхоза дІаьхье торо хул.

Из болх бема дукхкхача шерашка цхьан хІамах тиЙцан со: моллагІа халонаш барттайнача коллективо эпшерспилирах. Иштта я тха бригада а.

Бернгача советски кхаьхьегамхоша санна лакха декхарш тІа а йина шёрра социалистически яхь а йоаржаяь кхаьхьегаш ва тха бригада хІара болхло. Уж берригаш а дукхкхача шерашка болх беш хьаьогІаш а опыт йолаш а бо. ХьаьшаргІа пай Ткачева Зоя Петровна, цун стаж 27 шу да, с Гончаренко Николай Николаевич, хІаьта цун стаж — 23 шу.

Цар мисане а хьинаре кхъьхьар бахьан долаш 113 процент кхоачанйир оаха ворхІ бетта йлаи.

Ден-бус, 3 эзар совгІа тонн «Ларжка дошув» дІалу оаха Дьхина. Шерра производствена юкъеххух мехкдаьтта дакххара керда технологи, дикагІйола техника. Божхи теркам тІабохийт кхаьхьегама оисарде лакхъяра а.

Хіанз керттердар да Іан дика дийно яр. Хіанз тІувпаш, лиией йІоаьхьо, скважинашта, доамеша басар хьоахаш, скважинаш цІенъю да тхо.

Шерра хуь леллю оаха кхоачагІеа РИТС-а коллективаца. Коммунистически кхъьхьарча ударник яха цІи леллю тха коллектив цул котъьла тІерташ болх беш я.

Божхха теркам тІабохийт оаха хатар доаладу болх бара. Хіара пІзярска дийнаъь тхо долча чакхъяхар йола занятеш. Тхошта хозр кхы а тІоагІду, дишдуглаца-ш охахерадлоах . Из-теш чакхйоахах мастера Шмелева.

Цун бригаде малаа дикагІвар-ьынй моллагІо а хьатъяча хала да цхьанне цІи яккха. Берригаш а бе цюзш да кхобеш кхъьхьаш. Уж бе бокххагІбола операторашт, тІехдика специалисташ Наиаев Халил, Чеботарев Григорий Александрович, Стрюка Евдокия Ивановна, Ткачева Зоя Петровна, Широков Александр, иштта кхы-бараш.

Г. КУРТОЕВ.
«Малгобекнефть» НГДУ РИТС-а бокххагІвола операторш.

СУРТА ТІА: операторашш З. П. Ткачеван В. И. Тугайн.

И. ПЛИЕВА сурт.

Барт-цхьоагІо хилча

Йолаш я шера план

ДІадахача шера юкъ екъеначчул тІехьагІа доладелар тхо Старогрозненски мехкдаьтта доалача моттиге № 696 йола экспплуатационни скважина яккха. Цун проектни кІоврагІа—4000 метр. ПланагІа 1500 метр мара ца хиначча 1856 метр кІоврайир оаха яа скважина шу чакхдоалляш.

Цунах юхейнсар ййслагІча пятилетка хьоалагІча, хозадмбеча, шерой. Бурув тоха яккха аьйна план оттайир. Тхоай торонаш тахка а техка, оаха соцадир йоккхача скважина проходка оІаь метр совлеккха.

Бурув деттарий балха ІІалала дагадоаларяш юкъеллех: ухлаза тарлу скважина гІуина кепаш чухарца, пагахьа санна уж ший ханнаьла обсадна турбашца болаш та «балка» па доккх лоабата маргахьал боь боллелу, газ- араюлаш мотгиган пийслу. Бакъда тха бурув деттараш даим кІийч ухл нзаму мотгиг пийсьелча.

КПСС ЦК-ян СССР Министрий Советен, ВЦСПС-ен, ВЛКСМ ЦК-ян 1973 шера халхъбоаяма план хинал хьалха кхоачашъяра промышленносто, гІишлошъеча, транспорта болхлоита юкъе Ергисоюзни социалистически яхь йоаржаяра хьакъъеха баьча соцадемо дог ура а отгалаь тхо эменашца, сменай мастераша юкъе яхь яьжжар.

Нагахьа санна, планагІа укх шера 2016 метр бурув тоха деаш тхо хиналаьлр, оаха хІаиъше тха дьхинар 2086 метр да, шарех 71 метр тІаийца хиначча социалистически деххарий чотах я. Скважина оаоой 3042-на метрга хьалъай, проектагІа 4000 метр мара йоалача.

Бурув тохилга сиздар, химреагенташ, электроэнергии кхоначаш а ешт, вай республикерча беш дІаахийтар, бурув деттача остех, кхыча деталех бегаагІа хІамах тиЙцан со: моллагІа халонаш барттайнача коллективо эпшерспилирах. Иштта я тха бригада а.

Бернгача советски кхаьхьегамхоша санна лакха декхарш тІа а йина шёрра социалистически яхь а йоаржаяь кхаьхьегаш ва тха бригада хІара болхло. Уж берригаш а дукхкхача шерашка болх беш я. ХьаьшаргІа пай Ткачева Зоя Петровна, цун стаж 27 шу да, с Гончаренко Николай Николаевич, хІаьта цун стаж — 23 шу.

Цар мисане а хьинаре кхъьхьаш 113 процент кхоачанйир оаха ворхІ бетта йлаи.

Ден-бус, 3 эзар совгІа тонн «Ларжка дошув» дІалу оаха Дьхина. Шерра производствена юкъеххух мехкдаьтта дакххара керда технологи, дикагІйола техника. Божхи теркам тІабохийт кхаьхьегама оисарде лакхъяра а.

Хіанз керттердар да Іан дика дийно яр. Хіанз тІувпаш, лиией йІоаьхьо, скважинашта, доамеша басар хьоахаш, скважинаш цІенъю да тхо.

Шерра хуь леллю оаха кхоачагІеа РИТС-а коллективаца. Коммунистически кхъьхьарча ударник яха цІи леллю тха коллектив цул котъьла тІерташ болх беш я.

Божхха теркам тІабохийт оаха хатар доаладу болх бара. Хіара пІзярска дийнаъь тхо долча чакхъяхар йола занятеш. Тхошта хозр кхы а тІоагІду, дишдуглаца-ш охахерадлоах . Из-теш чакхйоахах мастера Шмелева.

Цун бригаде малаа дикагІвар-ьынй моллагІо а хьатъяча хала да цхьанне цІи яккха. Берригаш а бе цюзш да кхобеш кхъьхьаш. Уж бе бокххагІбола операторашт, тІехдика специалисташ Наиаев Халил, Чеботарев Григорий Александрович, Стрюка Евдокия Ивановна, Ткачева Зоя Петровна, Широков Александр, иштта кхы-бараш.

Г. КУРТОЕВ.
«Малгобекнефть» НГДУ РИТС-а бокххагІвола операторш.

СУРТА ТІА: операторашш З. П. Ткачеван В. И. Тугайн.

И. ПЛИЕВА сурт.

ПЛАНАЛ СОВГІА

Мехкдаьттан газойн промышленносто болхлой Ерригсоюзни денна сийлепіи пакъабехара докхий социалистически деххарий «Горскнефть» мехкдаьттан газн йоахача управленеи мехкдаьттахоша. Цу дахьъь шера-ьынй сийлахь шоай дезача цІейна. Мехкдаьттан газн яккхара бархІ бетта план ханал кхо ди хьалха цхочаш а ешт, вай республикерча беш дІаахийтар, бурув деттача остех, кхыча деталех бегаагІа хІамах тиЙцан со: моллагІа халонаш барттайнача коллективо эпшерспилирах. Иштта я тха бригада а.

Бернгача советски кхаьхьегамхоша санна лакха декхарш тІа а йина шёрра социалистически яхь а йоаржаяь кхаьхьегаш ва тха бригада хІара болхло. Уж берригаш а дукхкхача шерашка болх беш я. ХьаьшаргІа пай Ткачева Зоя Петровна, цун стаж 27 шу да, с Гончаренко Николай Николаевич, хІаьта цун стаж — 23 шу.

Цар мисане а хьинаре кхъьхьаш 113 процент кхоачанйир оаха ворхІ бетта йлаи.

Ден-бус, 3 эзар совгІа тонн «Ларжка дошув» дІалу оаха Дьхина. Шерра производствена юкъеххух мехкдаьтта дакххара керда технологи, дикагІйола техника. Божхи теркам тІабохийт оаха хатар доаладу болх бара. Хіара пІзярска дийнаъь тхо долча чакхъяхар йола занятеш. Тхошта хозр кхы а тІоагІду, дишдуглаца-ш охахерадлоах . Из-теш чакхйоахах мастера Шмелева.

Цун бригаде малаа дикагІвар-ьынй моллагІо а хьатъяча хала да цхьанне цІи яккха. Берригаш а бе цюзш да кхобеш кхъьхьаш. Уж бе бокххагІбола операторашт, тІехдика специалисташ Наиаев Халил, Чеботарев Григорий Александрович, Стрюка Евдокия Ивановна, Ткачева Зоя Петровна, Широков Александр, иштта кхы-бараш.

Г. КУРТОЕВ.
«Малгобекнефть» НГДУ РИТС-а бокххагІвола операторш.

СУРТА ТІА: операторашш З. П. Ткачеван В. И. Тугайн.

И. ПЛИЕВА сурт.

19,5 ЗЭАР...

мехкдаьттахоша юкъе хьалхара моттиг яьккхай дар. Бархі бетта планагІа лаьрхіа хиннаиу совгІа дьккхад 19,5 эзар гаргта тонн «Ларжка дошув» хІаьта заданеи совгІа яьккхай 4 миллионн 500 эзари кубический метр газ.

Планал совгІа продукцеи реализаци ярах, электроэнерги кхоярах 514 зэар сом пайда баьб управленне коллективо.

Б. КОСТОЕВ.

НОЯБРЬ ЧОТАХ

Дика тешал де йиш йолаш я бурув тохара балхий Карабулакски управленера буровой мастера Михаил Фадеевич Трусова кулгалду коммунистически кхъьхьарча деттарий бригада коллектив.

Ужк шера шоалагІа а кийду цо мехкдаьттахочун Денна, хетадал кхъьхьегама совгІат. Из мишта хилар аьча, юхьяцца оттаьяр бригадина йола план, шоалагІа планагІа лаьрхіа хиннаиу совгІа дьккхад 19,5 эзар гаргта тонн «Ларжка дошув» хІаьта заданеи совгІа яьккхай 4 миллионн 500 эзари кубический метр газ.

Планал совгІа продукцеи реализаци ярах, электроэнерги кхоярах 514 зэар сом пайда баьб управленне коллективо.

Б. КОСТОЕВ.

Венгерски Халкъа Республике Ленинаровне мехкдаьттахиме йоккха центр кхоллаш латт. Советски Союза новкъостагла олефин арахецан йола завод хьалъеш латт укхаза.

1973 шерага денз иа мах бола пластмассаш ешт энаш йола бедаа СССР-е кхаьхьага йола.

Дакъа вай мехко ВНР-е дІаккхъьяйтарца олефина маьха чота.

СУРТА ТІА: завод хьалъеча ректификационни колонна дІаот. гаеш латт.

МТИ—ТАСС сурт.

«СЕРДАЛО»
3-га оагІ. 1-сентябрь, 1973 шу.

ДОАЗОП ДЕХЬАРА

Социализма мехкашка

БЕРЛИН. ГДР-он СССР-он кулгаш яздьяь текстильин, швейнн, кога гІирс ІІоча промышленносте цхьана автоматически процессаш кІийлира йолча соглашеннаташ. Советски специалисташа иштта дакъа лоапаргла ГДР-е йоккхача ткацки фабрикана реконструкцина ена, ЧІехья советски чехословакин - специалисташа — чиилен тайи хьувзача цеха реконструкци ечар.

СЭВ мехкана толамца дегІакхувл кІадаш дуккагІен дикагІен хьадара, керда технологически процессаш юкъейоалаяра дьъкъера вІашш ГІулакхаш делладеран. Вежарийча йолча пайчатьяхкхенна торговые Министерствоша даим кулнашш ду изделеЙ ассортиментий. Дунен халкъашта юкъерча специализацеи кооперацеи дарца тІа вІаштІехьдоаккхъйолаеа лакхара оисарде йола машинаий оборудованин арахецилга. 1975 шера дІа-хьа технически-экономически балханаш дераш ГІулакхера дараш экономически дешар ІомаеЙ хилара.

1972 — 1973 денгара шера тха предприяте вІашаггІехьа болх беш хилар «Производства экономикан цунна довзийрен лардаш Іомаеи йола НТР-ин гІулакхерчари йиъ группа. Цар чулоацар 67 саг. Цул совгІа кхы ялх группа а яр 99 саг чувоагІаш. «Экономически знаний лардаш» Іомаеча школашка кхаьхьа.

Мехкдаьттан газойн промышленносто болхлой Ерригсоюзни Денна накъабоаГІача Сунжерча мехкдаьттахоша докхкий социалистически деккхаран тІаийцадар, хІаьта укх тІехъаьрча йоахача дукхагІа да.

Оаха доаг денналар иЙс бетта планал совгІа 1600 тонн «Ларжка дошув» даккха аьина, хІаьта хІанзйе а цул кхы совгІа 2 зэар тоннал тІехдьяьнад тоь. Цу юкъа 450 зэар киловат электроэнерги кхое деккар тІаийца хиннадаьле хІанзйе кхоьяр — 700 зэар киловатт.

С. БЫКОДАРОЙ,
«Сунжанефть» НГДУ керттера экономист.

КЪОНАЧА ТІЕХЬЕННА—КІОАРГГА ЗНАНЕШ КХЕТАМ

Бехктокхаме декхараш

Хьатlакхьачад 1973 — 1974 дешара керда шу. Республика шкоlаша бокххача безамца 260 эзар дешархочоа шоай пlаранаш хьайийлад. Ухх шера дика кийчо яй цер уж чуэнара. Республика общественность дуккха дикагlа терко е яной халкъа образование. Из дувзаденна да эстара хьалха юртlача школа тхьакъастьад ва КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советан соцам арабаларцен ухх шера июле хиннача СССР Лакхехьара Совета сесс «Халкъа образованех йоза СССР союзни республикой законодательства лард» чоагlтъярцен.

Республика духхагlа йолча школаll педагогически коллективаш халкъа образование организацин КПСС XXIV съезда решенеш кхоачаш а ешт, СССР-н Нохч-Гlалгlайчен автономни хьаьк 50 шу дизара сийленца нахъдаха кийчо ешт юкъаробразовательни школаll боьл тоабара, кагиркой юкъарча юкъера образованеча боахийга чакхдаккхарах боля КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советан бакъ оцам кхоачаш а ешт тlагlерта кхалхьагар. Республика школашка кlезигагlа хилар дешархоша дешар дута моттигаш, шоллагlча шера дешна чубисарш, духхагlа боля кагиркой барх1 класс яккхачул тlехьагlа дlахо школашка деша юкебисар. Цу хьакъехьа къастта белгалъе йолгlа г. Грозне, Наура, Ачхой-Мартана, Ножай-Юрта, Шелковской районий школаш.

Барх1шера всеобуч берригаш юкъарча юкъерча образованеча бахара керттерча хьалех цаl да, шудуьха барх1шера образовани яздан дош хилъа образованин ергача органаша терхама юкъаметтиг лоаттаде деза. Цхьабакъда халкъа образование 'цхьаболча болхлоша терхаллоц уж хатна кхоачамбогlарш. Воча хьала тlа да барх1шерара 'всеобуч чакхъяккхара гlулакх Советски районе. Хаиначь 8 класс чакхъяккха воал 1000 сагах 540 сат, е 54 процент, Шаьла — 53,5 процент, Гроznенски районе — 68,7 процент, Назранховски районе— — 64,5 процент, ишттта дlахо.

Ухх тlехьхарча диъ шера цхьан классе шоллагlча шера деша ю-бусарашт 4,5 процент — 1971-чу нед. Цу хьакъехьа 'образованин масал тел Гроznерча школаша. Цига деша-вагlаhча 1000 дешархочох 15 мара чувоагlар, Гудермесе 17 сат чувус хьарнех, Ножай-Юрта районе — 22, Шелковской — 24, Надтеречни — 26. Цуппа цхьана белгалде доагlа Назранховски районе деша вагlаhча хьар дешархочох 48 сат чувусеча, Советски, Веденски районашка — 38 сат.

Республике снежа дегlайоаг1ан1 латт юкъерча школаll сеть. 1971 шера 221 хиннача ухх шера 246 хьгьа. 1973 шера чйс эзар гарга-тача сагlо юкъера образованин пlаар, шеша ваьча 1972 шера хиннача цхьа эзар сар дуккагlбараша. Цул совсем 1973 шера юкъера образованин пlаар авочин школашка дешан хиннача 2,5 эзар саго.

Цхьабакъда тхоага тlоагlа уйла пlаан факт я 1972 шера 8 класс яьккхарех 76,3 процент бараш мара dlахо дешан да хилар, тlаьта Российски Федерацие 1оад-да юкъера лаьрхlача 83,4 процент бараш dlахо дешан ба.

Къаьстта .кхерамеча хьал тlа да «Берriга кагиркой юкъарча юкъерча образованеча бахар чакхдаккхарах» боl КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советон бьь соцам 'кхоачашбелга 'Урус-Мартана районе. Цига хlинца а 8 класс яьккхарех 75, процент барашмара эцна юкъера образовани, йолча - Мартане 68,9 процент бараш, Гроznенски районе — 73 процент, Шаьла районе—71 процент, ишттта дlахо.

Техкхочкамеча этапа тlе я хlинца школа. Берригаш а юкъерча юкъерча образованеча бахар задани кхоачашъь яккха еза. Из заданн кхоачашъьр эггара хьалха тайна да ерригача школашка дешарх-кхетама процесс дика пlан-тlехьъяккхарах. Юхьанцара школаll (1—3 классан) еррига дешара кердача программашка яьнна.

Дешара-кхетама бахка карга-дахнираш дикагlа худ кlоаргга уйла еш методически болх бечаа, хlара хьехархочуьа педагогически говаll дайм лаккъеча, керддача программаш болх бара дика-гlа йола опыт 1омкеечен из балха юкъ-кхуьлчен йоттигашка. Цу хьакъехьа дукха хlама карагlдьяьнад Наурски района Аллатовски юкъерчен юхьланцарчен, «Калинов-ский» виссовхозан юкъерчен школаша, Шелковской района Карга-лаиски юкъерча школана, Шаьла района №№ 1, 2 йолча юкъерча школаша, Гроznерча духхагlа йолча школаша, ишттта дlахо.

Хьехархой педагогически говаzло, цар ина тlабахийта творчески кхъхьагlрах торо хиназ дешархой дешарах кхетнига лаккъе а дар знанеш кlоаргье а. Республикэ 3762 хьехархочоа шоллагlча шера ихьа дешарох чу ца вусийтан чакхдьяккхар дешара шу. Республике 17 школе 100 процент хилар успевсемость. Къьстта белгалъе доп дешархошта кlоаргга знанеш лоуп хьабоагlа хьехархой. Уж ба Наурски районера ни. Саркисова, Анаева, Токарева, Трофимов, Тимошенко, Малгобекски районера Блажко, Васькова, Мищенко, Тамаева, Назрановски районера Макарова, Медова, Калашникова, Ужахова ишттта дуккха хьхбараш.

Цуьша цхьана республика халкъа образование гlулакхан, берригаш юкъерча юкъерча образованеча бахар чакхдаккхар, дешара-кхетама процесс духхуча школашка дерттlа въштlехьъяханна я. Школашка хlинцарча хlмаи хьехара техникин средствааш кхььчаре пайда ишара лаьрххlа йола лаборатореш эш, хlьяьта уж ерригача республике 22 процент школашка чакхъяккхара гlулакх Советски районе. Хаиначь 8 класс чакхъяккха воал 1000 сагах 540 сат, е 54 процент, Шаьла — 53,5 процент, Гроznенски районе — 68,7 процент, Назранховски районе— — 64,5 процент, ишттта дlахо.

Ухх тlехьхарча диъ шера цхьан классе шоллагlча шера деша ю-бусарашт 4,5 процент — 1971-чу нед. Цу хьакъехьа 'образованин масал тел Гроznерча школаша. Цига деша-вагlаhча 1000 дешархочох 15 мара чувоагlар, Гудермесе 17 сат чувус хьарнех, Ножай-Юрта районе — 22, Шелковской — 24, Надтеречни — 26. Цуппа цхьана белгалде доагlа Назранховски районе деша вагlаhча хьар дешархочох 48 сат чувусеча, Советски, Веденски районашка — 38 сат.

Республике снежа дегlайоаг1ан1 латт юкъерча школаll сеть. 1971 шера 221 хиннача ухх шера 246 хьгьа. 1973 шера чйс эзар гарга-тача сагlо юкъера образованин пlаар, шеша ваьча 1972 шера хиннача цхьа эзар сар дуккагlбараша. Цул совсем 1973 шера юкъера образованин пlаар авочин школашка дешан хиннача 2,5 эзар саго.

Цхьабакъда тхоага тlоагlа уйла пlаан факт я 1972 шера 8 класс яьккхарех 76,3 процент бараш мара dlахо дешан да хилар, тlаьта Российски Федерацие 1оад-да юкъера лаьрхlача 83,4 процент бараш dlахо дешан ба.

Къаьстта .кхерамеча хьал тlа да «Берriга кагиркой юкъарча юкъерча образованеча бахар чакхдаккхарах» боl КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советон бьь соцам 'кхоачашбелга 'Урус-Мартана районе. Цига хlинца а 8 класс яьккхарех 75, процент бараш мара эцна юкъера образовани, йолча - Мартане 68,9 процент бараш, Гроznенски районе — 73 процент, Шаьла районе—71 процент, ишттта дlахо.

Техкхочкамеча этапа тlе я хlинца школа. Берригаш а юкъерча юкъерча образованеча бахар задани кхоачашъь яккха еза. Из заданн кхоачашъьр эггара хьалха тайна да ерригача школашка дешар-кхетама процесс дика пlан-тlехьъяккхарах. Юхьанцара школаll (1—3 классан) еррига дешара керддача программашка яьнна.

Дешара-кхетама бахка карга-дахнираш дикагlа худ кlоаргга уйла еш методически болх бечаа, хlара хьехархочуьа педагогически говаll дайм лаккъеча, керддача программаш болх бара дика-гlа йола опыт 1омкеечен из балха юкъ-

Вай боккхача мехка массайолча мийнгашкара дукха хьехархой баьккаб ухх шера Назраиерчи школашка. Таханаиаца Кавказа вахара, 1аламга бlарг локхаш, моттиг йовзаш хиннаб уж. Хоза, тlера болаш чуийлаб фусамдашца

Татьяна Владимировна (Ставрополь), Черненко Нина Михайловна (Нальчик), Дорохова Антонина Васильевна (Ставрополь), Дахкилгова Рашида Хьава (Грозный), Ельникова Валентина Федоровна (Краснодар).

М. ЗАНГИЕВА сурт.

Болхлой духхагlа а дикагlа а кийчбарг

Массеех ди хьалха 1 Мая цlерагlча бешо Нохч-Гlалгlайчен профтехобразование управлене чубеагlача дешара заведенеш болхлой педагогически конференцин хилар. «Республикина профтехобразование дешара заведенеш дlадаханча дешара шера итогехь 1973 — 1974 дешара шерагча декхарех» доклад ййр Нохч-Гlалгlай профтехобразование управлене начальникна декхарш кхоачашдеш воачча А. Б. Кучеров-на.

Пренешка кхъамазаш дир ГПТУ-12 директора В. Д. Богачева, ГСПТУ-11 дешара-производственни балха директора заместителя И. К. Кардашке, ГСПТУ-5 директора А. Г. Клюшнера, ГПТУ-9 директора М. А. Пинхелюра, ТУ-2 дешара-кхетама балха директора заместителя Я. З. Тамахина, ГПТУ-6 дешара-кхетама балха директора заместителя А. С. Гандалоевас, «Красный молот» завода директора помощника В. Н. Крапивина, профтехобразование РСФСР Министрий Советан паччахьалкхен комитета паччахьалкхен инспекце начальникна И. П. Сиворцова.

Цул тlехьагlа педагогически конференце болх дlабийхьар кхъ сецюгlа: теоретически производственни балха (секце кхулгалхо— профтехобразование управление начальника заместитель Л. Г. Лопашов); культурно а массовни дешара-кхетамера балха (секце кхулгалхо — профтехобразование управление начальника заместитель А. Н. Запрянов); общественни дисциплинаний балха (секце кхулгалхо — профтехобразование управление методкабинета заведующи О. Г. Дьячейко).

Конференце чакхйоьллаш хиначь пленарни заседане секцей кхулгалхошта докладаш информаций ййр секцешка бакъ балха къастъяр.

Конференце доаькхошка белгалйр профтехобразование системе чубоагlача дешара заведенеш болх дlахо а тоабара йола мероприятеш.

Конференце балха кхъе дакъа лаьцнар Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета председателя заместителна Н. К. Байбулатова, КПСС Грозненски горкомс 1-чь секретара Н. Я. Праненке, КПСС Нохч-Гlалгlай обкома Гlалмаи балха заведенеи отдела заведующе Р. Н. Тимошенков.

Йиззза кийчо яьй

Коммунистически кхетам болаш къона тlехьа хьалхехьа пошта хьалхашка латта бехктокхам дика болаз, а боязаш, чоагlа дог гlоаздалаца тlайпар Гудермесски района хьехархошен хlалхь дешара берригача болхлоппеи сесце докумептани а, хlьяьта ишшта «Юртарча юкъерча дешара школа балха хьаьаш дlахо тоадара де дезарий хьакъехьа» бола КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцам а. Цхьанхца шеко яц хьалхашка латта декхараш толамца оаха кхоачашдерхилара. Цу гlулакхэ мел эша тороншш и тхога.

Дlадахача 1972 — 1973 дешара шера районна педагогически коллективаш дика доаргlайпр, шоай дехкарех. Юкъера хьийнача районе гlолла 98,3 процент хилар дешархой кхетара боорам, гурахь экъеначаш дlаяла сзарашп а боацш. Из 1,1 процент дакъагlа хул дlадахача дешара шера хинначул.

Белгалъяха сза халачча хьалхашка болх бешше а дикагlа толамаш дахьа йола школаш. Царех я Суворова юртара барх1шераря школа, Зlямгича Герзель юртара барх1шераря школа, Брагунски барх1шераря школа, № 2 йола Гудермесски юкъера школа. Цу еррига школашка дешара керття боорам бlаь процентара дlахочаьабаь.

Школаll коллективаша даим эргабоахаш тоабу дешара-кхетама болх. Льчча кхоачам ба, районера берригача методически балха центр йолча районни методически кабинеть, методически кабинетий балха республикански хьажара хьалхара моттиги хьалхара ахчан премии яькхха хlара. Дикка болх баьб районе къаьлгам безашш говзалаш lомаеши дешархой хьалхкхебара дакъе а.

Лаьхерча классашка деша заrlа 1000 гарга дешархо тайп-тайпара говзалаш lомаеш ва промышленноста предприятешкеи, гlишлош хьалъечеи, юртбоахама производственд. 10 класс йистьеькхкхача дуккхача дешархоша юкъера лешар чакхдаккхарах йолча аттестата цхьана уж шера дlаийар автомобилеи трактороп водителя удостоверенеп. Дешархой технически творчество дегlайоалара дукха болх бу къонача техникий Гудермесски станце. Дерриге а кхо шу мара дап цо болх бу. Цхьабакъда цу юкъа дукха дика чlамаш карагlдийинад цунна. Стапце болх беш к авиамоторо-делнстий, радиотехника, судомоделнстий, машинньяьеп юртбоахамеп моделиродже кружкоашп кхъяраип. Цар юкъъэзад хlама ха ловш дола 500 гарга бер. Стапце даим практическ новкъостап ду пиколаштга.

Цхьабакъда бакъа тоаькхо хьакъохх, кхоачашъьпша йола проблемаш тхаппга кlезпга йолаш. Цул совсем 2, хьекхаздпаь партеп правительстваи документаш тга белгалдьяхуда декхараша кхы а дуккагlа дlадех тхогара. Цу дерриге тхо декхарийла ду дlадахача шерарчу дуккха ди-кагlа болх тоабе. Хlьяьта цу дакъе толам боаккхуча тайпа да кердача дешара шерага тхо кийчдалаш.

Кердача дешара шера рапе болх беш хургьа 28 школа. Цар чу дешаргда 17 эзар соагlча бер. Тоаьь йистьеьпай школаll поменценеш пиаистар, чакхдьяьад цар чу хоза достам барен дешара кабинетшка оборудовапа дlаотъярен балхап. Кердача дешара шера хургьа 95 кабинет, царех 42

Дешархошта—керда программа

Советски школа дегlаяр пахадап дувзаденна да Н. К. Крупская шераца. Iалаьмате бокххя болх баьб цо образовани, кхетам балара теорин практикен доагlгlа-на лаьга тlа яккхара.

Бераш гармонически дегlадалъяка долаш кхедярап царга дика дешийтараи, Н. К. Крупскаина махеттара, наьна мотт 1омабе бе-ларитта, хlинца аьлча из дика харца цар въштlехьдоал шоай уйла, шоашта хетар къьгагlа хьаала.

Юххьанцара образовани наьна метта ала езаш хьлара шеко йолаш дап. Цудухьа Крупскас, кхчча къаьмий школашка эрсеи мотт бераштта наьна метта эпзаи ййначуи тlехьагlа хьеха .беза ьынад. Хlинзарча школай практика бакъду из. Масала, гlалгlай бераштта подготовительни классапка наьна мотт хьех, хlьяьта хlапо йодача 1ана ше къьастта предмет худ пол. Наьна метта пlаца знанеша дохкха новкъостап ду, бераштта эрсий а кхидола а метташ дикагlа 1омале.

Дукхазза а арахийпад вай республике наьна меттала учебникаш, программаш. Бакъда, ухх тlехьхарча хана школапкара юхьланцара образовани пекий къаь шераra хlапра дувзаденна да гlалгlайн нохчийн меттапа дешар керда программа хьакхоллар. 4—8, 4—10 классашка наьна метта дешара керда программа хьакхоллар. Тlадилар РСФСР просвещенне министерства кlамий школай 1ихма - тохкама института Нохч - Гlалгlай филиала. Нохчийн гlалгlайн метта керда программа ерriга дешара процесс процесе эргаяккхара, дешара юкъе толашшагlйола методаш йоаларга тlаерзаяь я.

Нохчийн-гlалгlайн меттен литературан керда дешара программа оттзеш урокашка ухаш, программа юкъе гlоргlйола материал дерщархошта мишта кхетаю тохшш дика къаьлийгад автораца. Цар белгалъяьлй наьна мотт хьехаш болча хьехархоча, Меттен литературан 1ихма - тохкама института боаххоша, Нохч - Гlалгlай паччахьалкхен университета хьехархошш ць критически замечаеп.

Кердача дешара программа а-тораша керттера теркам тlабахийтабар программа юкъеГюргlойпа материал пийса харжара, дешархошта кхетам кlоаргга балара аьтгуа болашгlа хилийтара. Берий безам тlагlюрболаш хилийтара.

Дешара шерашка хьежжа берий хаиаш теркал а ешт дlа-юха йлйкъай программа юкъеха материал. Цул совгlа буьзам болаш ксмплексагlен дlаийбсьь а я из. Программа авторапа шоай маххулла метта хlара теоретически хьежа дешархошта бокъонца довзаргдола, шоашта чlаланца хьетадерболу цо хьехаш.

Гlалгlайн нохчийн метта дешара керда программа республика просвещене министерства чlоагlа я яь хlапз издательстве кепатока кийчьеш ,я.

А. ЦИЦКИЕВА,
Кlамий школа 1ихма - тохкама института Нохч - Гlалгlай филиала доклхо.

ФУТБОЛ

КХЫ ЦХЬАЬКХА А КОТАЛО

Самардийнахь С. Орджоникидзе цlерагlча стадионе межка футбольни чемпионата «А» класса II дива III конерча командаша юкъе хьалхара мотт яхкхара къоьсам лоаттабеп йола «Терек» лайпар Ставрополера «Динамо».

Ловзар дlадолалаьча ставропольчанашкара бургац хьа а яьккха, хьашший наlаратта тlаta! «Терека» футболисташ. Цар хьадаина ечча стаканца доахар «Динамо» защитникий ловзаран сурт. Ставропольчанаш болаву бокъонаш теахле. Ишшта 8-чу минуте цар харцалара приеш а яь штрафной площадке ловзау "Терека» полузащитник А. Михеев. Республикански категоре судахо Ю. Михайлюкова (Дона тlара Ростов) ловзарь пенальти чуто Михееча ше. 1:0.

Цул тlехьагlа кхы а лаккху ловзара тешп. Гуш да хьашший из хьалхара торо йоацлира. Ишшта 16-чу минуте ше доравеча защитникаш жукъаавапача А. Синькое бургап хьаккхоос дукхха футболисташ гулбенаша штрафной площадке ловзау Ю. Акчурин-га. Гроznенний полузащитнике терка бургап хьашший защитникех цхьапне яьссача наlаранна лlачу иа хьалхара приеш а яь тlехьагlа из кхоач В. Якушкина. Хlапьта «Терека» капитана из чу а тох.

Хьежаршта бокххуна салолам беш вокар «Терек» чутеха кхоалагlа бургап а. Вlашгlхlетараа 23-ча минуте йодар. Цу матче дуккхеп пайдаен кхъьхьlагача А. Михеева ше бургацца хьашший наlарашкара тептара гапна вале а хапнаца зийра Е. Желябоевеп. Из Якушкинан духьал ши защитникин вратарн мара воашлга. Шийга кхъьча бургап Е. Желябоевс 1-чу города тlехьссар наlарашкара арававпнача вратара Р. Гасанова.

Хьалхара тайм чакхйоьллаш ставропольчанашта бихьагlа бургац чутеп. Вратарь В. Якушкин.

Шоллагlча тайме а дукха хьпдалапзаар лоаттар. Цул а говзагlа а массагlа а бар «Терека» футболисташ. Цхьабакъда, бургап кхы чутох магазар царна. Хlьяьта динамовшна шоллагlча тайме йнр тоьал дукха ира контратакаш. Цхьабакъда, лакеп тешпаеп ловзар вай защитникаш ца хьалхара вратарь Ю. Гергиевпаллп.

Хlьяьта а вlашгlхlетар чакхдаккха массеех секунда мара ца йисьна чоагlа. Хlинца шоллагlча вратара В. Запевпна бекхагlа хьашшача цхьа бургап чутехар «Терека» нарапгара.

Ишшта секу 4:1 а йолаш лидера пеадап шоашт чоагlа а беш кот-баьлар вай футболисташ. Хlинца «Терек» 4 сентябре ловзарца Майкопера «Дружба» клпата 8 сентябре — Краснодарера «Кубапаца».

М. САЛМАНОВ.

Редактора заместитель М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 сентябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачий программа. 9.05 — Босбола телевизпнпа. Мирзоянпа йолча гимнастика. 9.20 — Керддаларш. 9.30 — Босбола телевизпнпа. Сатпнгера встреча нлкеб 15-гlа йола дунен кайпсашта юкъера спорт. 10.50 — Парта политики болхлоша хьаллоан 10.30 — Литературни беседа. Передача дlазу воагlа. 11.00 — Босбола телевизпнпа. «Конек-горбунок» яха Шедрина Кадет-Сочени балетен Ленингралехь зlямгича театра спектакль. 12.20 — Дешара керда шу долалуш. Сценарпсташ ергача спецпальни дешара министра Елютина выступлени. 12.40 — Пlалплча дечий кпноленташ. «Ресторанера сан» яха художественни фпльм. 14.05 — Босбола телевизпнпа. Берпнгга. «Комсомольскпх бех» яха театр. 14.30 — «Улхапгlепо». Iалмаи-пожарни программа. 15.00 — Босбола телевизпнпа. Академически трибуле бола Европа чемпионат (мала нах). 15.45 — «Кхоьлла эфпре ва». 15.30 — Босбола телевизпнпа. Шуьа уйла 17.20 — Босбола телевизпнпа. Музыкальнпй программа». 18.00 — Керддаларш. 18.10 — Босбола телевизпнпа. Пндейскпн юртаха йола очерк. Передача дlахьу политпческа обозревателя Гранова. 19.30 — «Цlерга лаьнна». 19.35— Лаьрхlача. «Следстан дlахьу комиссарашка». «Надара яха 6-гlа лелло. Телевизпонни лпчатакха премьера. Хьалхара таьхьа. 21.00 — «Хlа. Информацпонни программа. 21.30 — «Крымскпй» уйрах» ялча Ерунгсонпн музыкальни фестпвала тоадалеш дела конперт. 23.00 — Босбола телевизпнпа. Нас хара, хlа чу кхосселаваза, хlу чу бургпнах ловзара дунен чемпионат. Болгарпа передача. 23.30 — Керддаларш. Передавай программа.

II ПРОГРАММА

13.30 — Таханлерачу хlпнца школа. Город Гроznер № 41 йолча школера транслпяп. 14.20 — «Цlе диллпмата» яха художественни фпльм. Хьалхара серп. 15.25 — Документальни фпльма хlоттадо.

2 сентябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачий программа. 9.05— Гернапта йола Туйрпнпца гпмнастпка. 9.30 — Передача. 9.35 — Дешархо-та. Гулдап бетта сахьат. 10.00 — Советски Союзера 1-чу нед ва. 11.00 — СССР меткьяьата промышленности министра Шашпнца пь беседа. 11.15 — Музыкальни хlоттадо. 11.40 — Босбола телевизпнпа. «Пlья Муромец яха художественни фпльм. 13.15 — «Литературни вlашгlхlетар». Вплнс Лапнп. 15.00 — Босбола телевизпнпа. Конкеп йола СССР-ера сурбос. Лепнп цlерга Централни стадпона спорта Дворецкпй пеpeдача. 16.35 — «Юртара вахар». 17.15 — Босбола телевизпнпа. «Кпноньяьпскпй клуб». 18.00 — Керддаларш. 18.10 — СССР-ера газова промышленности министра Оруджева выступлени. 18.25 — Босбола телевизпнпа. Музыкальнпй программа. 18.45 — Босбола телевизпнпа. Композитора Гладкова пплеп. 19.20 — Лаьрхlар. «Следстан дlахьу комиссарашка». «Надара яха 8-гlа лелло. Телевизпонни спектакль премьера. 2-гlа дакъа. 21.00 — Хlа. Информацпонни программа. 21.30 — Босбола телевизпнпа. Международ-тан-зонни соревнованеша. Баскетбола доца конперт. 22.00 — Босбола телевизпнпа. Нас хара, хlа чу кхосселаваза, хlу чу бургпнах ловзара дунен чемпионат. Болгарпа передача. 23.30 — Керддаларш. Передавай программа.

II ПРОГРАММА

13.30 — Таханлерачу хlпнца школа. Город Гроznер № 41 йолча школера транслпяп. 14.20 — «Цlе диллпмата» яха художественни фпльм. Хьалхара серп. 15.25 — Документальни фпльма хlоттадо.

3 сентябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачий программа. 9.05— Гернапта йола Туйрпнпца гпмнастпка. 9.30 — Передача. 9.35 — Дешархо-та. Гулдап бетта сахьат. 10.00 — Советски Союзера 1-чу нед ва. 11.00 — СССР меткьяьата промышленности министра Шашпнца пь беседа. 11.15 — Музыкальни хlоттадо. 11.40 — Босбола телевизпнпа. «Пlья Муромец яха художественни фпльм. 13.15 — «Литературни вlашгlхlетар». Вплнс Лапнп. 15.00 — Босбола телевизпнпа. Конкеп йола СССР-ера сурбос. Лепнп цlерга Централни стадпона спорта Дворецкпй пеpeдача. 16.35 — «Юртара вахар». 17.15 — Босбола телевизпнпа. «Кпноньяьпскпй клуб». 18.00 — Керддаларш. 18.10 — СССР-ера газова промышленности министра Оруджева выступлени. 18.25 — Босбола телевизпнпа. Музыкальнпй программа. 18.45 — Босбола телевизпнпа. Композитора Гладкова пплеп. 19.20 — Лаьрхlар. «Следстан дlахьу комиссарашка». «Надара яха 8-гlа лелло. Телевизпонни спектакль премьера. 2-гlа дакъа. 21.00 — Хlа. Информацпонни программа. 21.30 — Босбола телевизпнпа. Международ-тан-зонни соревнованеша. Баскетбола доца конперт. 22.00 — Босбола телевизпнпа. Нас хара, хlа чу кхосселаваза, хlу чу бургпнах ловзара дунен чемпионат. Болгарпа передача. 23.30 — Керддаларш. Передавай программа.

РАДИО

7 сентябрь

6.30 — «Юртара вахар» (иохчий меттапа). 6.45 — Хоамаш, хlоттамаш. 7.30 — Республикански газеташ об-зор. 8.25 — Пlаьнгча хlоттадо. 8.30 — Пуск (эрсий меттапа). 13.00 — «Парламаи яха сатирически радиожурнал (гlалгlай меттапа). 13.20 — Самукъанеш тlагlа (гlалгlай меттапа). 13.45 — Дика а, вона (гlулакхгlача моттиг яь. КПСС Грозненски районе секретара Ахматхановай выступлени (иохчий меттапа). 14.00 — «Це сийгlаш» (гlалгlай меттапа). 14.30 — «Професси дукха сахьт» яха фелпно очерк (эрсий меттапа). 15.15 — «Дикъа-ваьнаш хьалха дегlара керда пуп» яха концерт (эрсий меттапа). 16.15 — Аншарш. 16.20 — Пятилетка болаш гlа (гlалгlай меттапа). 16.45 — Атлетически гимнаса пах хьебар а хlуттура тамашийна. Физкультурнпк Ilлмай кlалхлата Кичиновай беседа (гlалгlай меттапа).

ХАОТТАМ

Таханлерачу Гроznен республикин гlолла хувшалуш морхаш а йолаш малхбоалеп гагахьара 5—9 м/сек. мух а хьехъаш, ресгlпка 21—25 гралус. Гроznе 22—24 гралус Ilсахьал а йолаш са оттаргьа.

2—5 сентябрга кхачалца хувшалуш морхаш а йолаш, 2-гlера сентябре цхьаццайолча моттигашка лоаццара юкъа догlа а дела-ваь, республпка къугдаьнн моттигашка ялп а къоьсам 3—7 м/сек мух а хьехъаш байсан 11—16 гралус, дийнахь 24—29 гралус. Гроznе 20—25 гралус Ilсахьал а йолаш ха отта гарлч.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гlа этаж). Телефоиаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-35; партийн, захарех культурах отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юртз бохзама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгатерер — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

СФ05202. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспекту Революцин 7/84. Заказ № 7210—6600.